

БАКЫ

1958-чи

илдэн

чыгыр

АЗƏРБАЙҶАН КП БАКЫ КОМИТƏСИ
ВƏ БАКЫ ШƏҺƏР ХАЛҶ
ДЕПУТАТЛАРЫ СОВЕТИНИН ОРГАНЫ

ОРГАН БК КП АЗƏРБАЙДЖАНА
И БАКИНСКОГО ГОРОДСКОГО
СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

№ 114
(6893)

Чүмә ахшамы, 15 мај 1980-чи ил

Һәр дашы бир дастандыр...

АзәрбајҶан ССР Елмләр Академијасы Тарих Институту археолоҶија вә этноҶрафија бөлмәсинин даш дөврү шө'бәсинин коллективи С. М. Киров сдына АДУ-нун археолоҶија вә этноҶрафија кафедрасынын әмөдашлары илә бирлиндә мәшһур АзыҶ маҶарасында тәдҶигат апарыр. Даш дөврү шө'бәсинин мүдири, тарих елмләри намини Мәммәдәли Һүсөјновун башчылыг етдији елми ахтарышлар сәјәсиндә зәннин маҶаранын сирләри дөриндән өјраниләр. Мүхбиримизлә сөһбәт заманы М. Һүсөјнов демишдир:

— МаҶара Фүзули шәһәриндән 14 километр шимал-ғәрбдә, һадрут рәјону әразисиндә, ГуруҶајын сол сәһилиндә јерләшир. Сөккиз нәһәнк салондан ибарәт олан бу маҶаранын бәзи јерләринин һүндүрлүјү 30 метрә чатыр. Онлары дәр кечидләр бирләшдирир. Е'чәзкар сәтонлар, гүл-

ләвары таванлар, тәбии готазла бәркидилмиш аракәсмәләр, таја диварларындан асылмыш даш рәфләр... адамы һејран едир.

Јурдумузун гәдим сәкинләринин һәјат тәртибин өјрәнилмәсиндә мүһүм объект олан АзыҶ маҶарасы 20 илдири ки, тәдҶигатчыларын диггәт

мәркәзиндәдир. Индијәдәк галынылығы 10—14 метр олан 10 тәбәгә ашкар едилмишдир. МаҶара дүшәркәләриндә ән на-

дир тапынтылардан бири гәдим инсанын алт чәнә сүмүјүнүн бир һиссәсиндир. АрхеолоҶи газынтылар әсасында мүәјјән олунмушдур ки, азыҶхантроп тәхминән 350 мин

ил бундан әввәл јашамышдыр. Чәнә сүмүјү галын, дишләри исә хырҶадыр. Онун тапылдыгы тәбәгәдән чохла даш аләт дә ашкара чыхарылмышдыр.

АзыҶхантропун әмәк аләтләри чакмаг дашындан, базалт типли дашлардан ибарәт олмушдур. Һәмин дашлардан ити ағызлы бычаклар, газма аләтләри, парчалајычы вә доҶрајычы балталар вә с. һазырланмышдыр. АзыҶхантропун јашадыгы сәһәләрдә очаг јерләри, чохла күл јыгыны, көмүр галыҶлары, сүмүк, јаңыҶлары да тапылмыш-

дыр. Очаг үчүн хусуси сәһә сечилмиш вә һәтта торпагда ајрыча јер газылыб чөкәлдилмишдир. Очаг јеринин әтрафында күлдән јарымдаирәви сәддә дүзәлдилмиш вә һәмин сәддин кәнарларына ири чај дашлары дүзүлмүшдур. Сөзсүз ки, бу, очагы Ҷорумаг мөгсәди илә едилә биләрдир. Очагын јанында дашдан һәрулмүш, јарымдаирәви дивары хатырладан гургу һәлә дә галмагдадыр. Гурғунун орта һиссәсиндә көз саҳламаг үчүн чөкәлдилмиш очаг јери вардыр. Көрүнүр, азыҶхантроплар-о дөврдә мү-

тәшәккил шәкилдә овчулутла мәшгул олмушлар. Бунуна әлагәдар оддан, очагдан чох кениш истифадә етмишләр.

Јашајыш гурғулары дүзәлдә билмәләри азыҶхантропларын сосиолоҶи бахымдан формалашдыҶларына сүбутаур. Галынлар, ушаҶлар, гочалар, хәстәләр маҶарада галыб отураг тәсәррүфат ишләри илә мәшгул ола биләрдиләр. Очаг инсанлары өз әтрафында бирләшдирмиш вә онларын коллективлајини мөһкәмләндиришдир. Мәһз бунна кәрә 4—5 метр һүн-

дүрлүјүндә вә бир нечә тон ағырлығында ири һејванлары овламаг мүмкүн олмушдур.

АрхеолоҶлары м ы з ы н 1979-чу ил тапынтылары АзәрбајҶанын ән гәдим тарихини өјрәнмәк үчүн јени имканлар ачыр. Кварс дашларындан дүзәлдилмиш кобүд чапачаҶлар, бычак типли аләтләр әсасында алимләримиз бәлә нәтичәјә кәлмишләр ки, вахты илә бурада ГуруҶај мәдәнијјәти олмушдур. Әсасы 1,5 милјон ил бундан әввәл Ҷојулмуш һәмин мәдәнијјәт ГуруҶај боју кениш јајылмышдыр.

Һәр дашы бир дастан олан АзыҶ маҶарасынын сирләринин өјрәнилмәсинин һөвәслә давам етдиририк.